

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Zawierdam:

Minister Pracy i Polityki Społecznej

**Program „Świetlica – Dzieci – Praca”
na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie
w latach 2011-2015**

(art. 23 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej)

Warszawa, grudzień 2010 r.

WPROWADZENIE

Od 2005 r., poprzez pilotażowy program (uchwała Rady Ministrów z dnia 7 lipca 2005 r. o Rządowym Programie „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku wiejskim”, dalej: Program), Minister Pracy i Polityki Społecznej wspiera inicjatywy samorządów gmin i organizacji pozarządowych ukierunkowane na tworzenie nowych świetlic (klubów) socjoterapeutycznych. Te świetlice są traktowane jako miejsce organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, ale również jako miejsce organizowania różnych form zatrudnienia subsydiowanego (np. staże, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne). W roku 2006 inicjatywa została wpisana do planu zadaniowo-budżetowego Ministra Pracy i Polityki Społecznej w obszarze pomocy społecznej, pod nazwą „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku gminnym” (Promotor Programu). Corocznie organizowane konkursy wyłaniały grupę nowych założycieli świetlic i klubów. W 2010 r., Minister Pracy i Polityki Społecznej przeprowadził dodatkowy konkurs ukierunkowany na organizację zajęć dla dzieci z gmin objętych skutkami powodzi (wyjazdowe zajęcia o charakterze edukacyjno-integracyjnym).

Kończący się 2010 r., stał się okazją do podsumowania efektywności tego programu na przestrzeni ostatnich pięciu lat oraz skorygowania celów. Syntetyczne wnioski z tej analizy, popartej opinią samorządów gmin i organizacji pozarządowych są następujące:

- 1) utrzymanie tego programu jest niezbędne, bowiem przyczynia się on do inspirowania lokalnej, partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej a służbami zatrudnienia w aktywizacji społeczno - zawodowej osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- 2) program przyczynia się do tworzenia na terenie gmin, szczególnie gmin wiejskich placówek prowadzących zajęcia socjoterapeutyczne z dziećmi i młodzieżą, które stanowią wymierną pomoc wychowawczą dla wielu rodzin, a także nowych miejsc pracy,
- 3) program przyczynia się do rozpowszechniania różnych form integracji i edukacji społecznej, szczególnie w środowisku rodzin dysfunkcyjnych.

W okresie ostatnich dwóch lat pojawiły się również sugestie wskazujące potrzebę dokonania korekt dotychczasowych celów, które sprowadzają się do następujących kwestii:

- 1) w przypadku wielu gmin, barierą w utworzeniu świetlicy (klubu) socjoterapeutycznej jest brak specjalistów do prowadzenia zajęć z dziećmi, a także środków finansowych na pełnoetatową kadrę (kierownik, wychowawca). Dlatego też, proponowana korekta dotyczy stworzenia możliwości uruchamiania na obszarze gmin poza świetlicami socjoterapeutycznymi również innych organizacyjnych form wsparcia dzieci, a mianowicie: ognisk wychowawczych, kół zainteresowań, świetlic środowiskowych,

klubów młodzieżowych, przy jednoczesnym stosowaniu w nich dodatkowo zajęć socjoterapeutycznych,

- 2) wiele placówek wsparcia dziecka (świetlice, kluby, ogniska wychowawcze), które już działają mogłyby rozszerzyć zakres swoich usług pomocowych (objęcie zajęciami większej liczby dzieci), gdyby można byłoby przeprowadzić prace remontowo – adaptacyjne o niewielkim zakresie. Te prace mogłyby być z kolei elementem gminnych programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych,
- 3) praktyka organizacji zajęć z dziećmi wskazuje, że uzupełnienie programu o działania edukacyjno-integracyjne (np. organizacja wyjazdów, tzw. „zielone szkoły”), w których uczestniczą również rodzice i pozostali członkowie rodzin jest elementem przynoszącym pozytywne efekty z punktu widzenia prorodzinnej polityki społecznej, prowadzonej w lokalnym środowisku,
- 4) rozszerzenie kręgu podmiotów mogących włączyć się w proces tworzenia świetlic, klubów, czy ognisk wychowawczych na obszarze gminy jest możliwe poprzez skłonienie na przykład spółdzielni socjalnych do zainteresowania się potrzebami lokalnego środowiska w obszarze pomocy rodzinom i dzieciom. Spółdzielnie socjalne to nie tylko nowe miejsca pracy, ale również podmioty, które zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie mogą wykonywać zadania w sferach życia publicznego (art. 4 ust.1 pkt.1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).

Uwzględniając powyższe, Minister Pracy i Polityki Społecznej zdecydował się na dokonanie merytorycznych korekt w Programie, które będą obowiązywały w następnym okresie realizacyjnym w latach 2011-2015. Zamiarem Ministra Pracy i Polityki Społecznej jest rozpowszechnianie i promowanie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych dla likwidowania barier realnego zagrożenia wykluczeniem społecznym, w tym wspierania dzieci i młodzieży z rodzin z problemami wynikającymi z nadużywania alkoholu. Placówki te mogą być jednocześnie miejscem aktywizacji społeczno - zawodowej dla dorosłych osób bezrobotnych.

Dla odróżnienia dotychczasowego okresu realizacyjnego oraz nowego zakresu merytorycznego wspieranych działań pomocowych dla dzieci i młodzieży zmianie ulega nazwa programu na nową:

**Program „Świetlica – Dzieci - Praca”
na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie**

GŁÓWNY CEL PROGRAMU

Program ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów powiatów i gmin w zakresie tworzenia i wdrażania programów pomocy dziecku i rodzinie, wpisanych w przepisy ustawy o pomocy społecznej (art. 17 ust.2 pkt 4 oraz art. 19 pkt 4) . Celem programu jest inspirowanie samorządów gmin oraz organizacji pozarządowych do tworzenia, odbudowywania i podtrzymywania działalności środowiskowych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, a szczególnie:

- ognisk wychowawczych i kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży {organizujących zajęcia socjoterapeutyczne),
- świetlic środowiskowych (z programami socjoterapeutycznymi lub zajęciami z zakresu socjoterapii) oraz świetlic socjoterapeutycznych,
- klubów młodzieżowych (z zajęciami socjoterapeutycznymi lub programami socjoterapeutycznymi).

Program powinien przyczyniać się do podniesienia poziomu jakości życia osób i rodzin, szczególnie tych, które korzystają z systemu świadczeń pomocy społecznej. Celem takiego działania jest wzrost stabilności bezpieczeństwa socjalnego rodzin oraz ograniczenie zjawisk niepożądanych, w tym takich jak dziedziczenie biedy i wykluczenie społeczne.

Promotor Programu dąży jednocześnie do wskazania samorządom gmin i organizacjom pozarządowym na potrzebę efektywnego wykorzystywania lokalnego kapitału ludzkiego. Chodzi w tym miejscu o tworzenie miejsc pracy (stażu) dla młodych osób bezrobotnych (np. absolwentów szkół), organizowanie lokalnych programów rynku pracy (np. prace społecznie użyteczne, roboty publiczne), a także ewentualne angażowanie „seniorów”, dysponujących wiedzą i wolnym czasem.

Generalnie, cel programu służy tworzeniu warunków dla kompatybilnej współpracy instytucji pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia oraz społecznymi partnerami.

REALIZATORZY PROGRAMU i ICH ZADANIA NA 2011- 2015

Promotorem programu na szczeblu centralnym jest Minister Pracy i Polityki Społecznej a w województwach Marszałkowie Województw (Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej), którzy przystępują do realizacji zadań programowych. Adresatami Programu są samorzady gmin oraz ich jednostki organizacyjne pomocy społecznej, a także organizacje pozarządowe (w tym spółdzielnie socjalne), jak również lokalni partnerzy, tacy jak: powiatowe urzędy pracy, centra i kluby integracji społecznej.

Podmioty uczestniczące w realizacji Programu winny koncentrować swoją działalność na:

- tworzeniu w gminach nowych form wsparcia dziecka i rodziny, w tym szczególnie: ognisk wychowawczych i kół zainteresowań, świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych,
- wprowadzaniu do programów zajęć z dziećmi i młodzieżą elementów socjoterapii, a także przedsięwzięć o charakterze edukacyjno-integracyjnym z udziałem rodziców i pozostałych członków rodzin,
- tworzeniu partnerskiej współpracy na obszarze gminy pomiędzy wszystkimi instytucjami i podmiotami, działającymi w sferze zadań publicznych związanych z pomocą społeczną, szczególnie w odniesieniu do dzieci i rodzin, a także przeciwdziałania bezrobociu.

Działalność, która będzie uzyskiwała wsparcie finansowe ze strony Ministra Pracy i Polityki Społecznej ma służyć również wyrównywaniu szans dzieci i młodzieży w procesie edukacji i startu życiowego oraz na udzielaniu stosownej pomocy w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, lub osobistych.

Zajęcia dla dzieci i młodzieży winny być organizowane z uwzględnieniem:

- diagnozy indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży, a także ich rodzin, opartej na informacjach pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej,
- zastosowania socjoterapii, stosownie do istniejących potrzeb określonych, na podstawie indywidualnych planów pracy psychologiczno – pedagogicznej opracowanych dla każdego dziecka, m.in. z zakresu prowadzenia grup pracy z dziećmi z problemami edukacyjnymi, rozwojowymi, czy emocjonalnymi, organizowania zajęć korekcyjno – kompensacyjnych oraz interpersonalnych związanych z funkcjonowaniem w grupie, trudnościami w nawiązywaniu relacji z otoczeniem, a także organizowania zajęć rozwojowych pobudzających zainteresowania i motywację postawy twórczej,
- współpracy kadry świetlicy, klubu, czy ogniska wychowawczego z pedagogami szkolnymi, specjalistami poradni specjalistycznych, pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej, oraz policją, ośrodkami medycznymi funkcjonującymi na terenie danej gminy,
- dostępności dzieci i młodzieży do usług w godzinach i dniach wynikających z rozeznania potrzeb a także zagwarantowania możliwości spędzenia wolnego czasu od zajęć lekcyjnych, tj. w czasie wakacji, ferii i dni wolnych,
- możliwości zagwarantowania dostępu do materiałów szkolnych (lektur, podręczniki), sprzętu komputerowego (pod kontrolą wychowawcy) a także zagwarantowania dodatkowych posiłków w czasie zajęć.

Przykład działalności świetlicy realizującej cele Programu

Środowiskowa Świetlica Socjoterapeutyczna „Tęcza” w Piotrkowie Trybunalskim, uruchomiona w lutym 2010 roku.

Świetlica zrealizuje program socjoterapeutyczny „Dać szansę”, adresowany do dzieci i młodzieży z dwóch osiedli mieszkaniowych, charakteryzujących się trudną sytuacją społeczną oraz problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

Większość uczestników zajęć pochodzi z ubogich, wielodzietnych rodzin o niskim statusie materialnym i tzw. problemowych. Rekrutacji dzieci dokonała kadra placówki (wychowawcy, pracownik socjalny) wspólnie z ośrodkiem pomocy rodzinie przy współpracy pedagogów szkolnych z okolicznych szkół.

Zajęcia są organizowane dla dwóch grup wiekowych, a mianowicie: grupa młodsza w przedziale wiekowym 10 – 13 lat oraz grupa starsza w wieku od 14 do 16 lat.

Oferta zajęć socjoterapeutycznych skierowana została do dzieci sprawiających trudności wychowawcze w środowisku lokalnym, w szkole i w domu. Ich rodziny są dysfunkcyjne, rodzice nie mają stałej pracy, często z problemami alkoholowymi, nie cieszą się dobrą opinią w środowisku lokalnym.

Diagnoza sytuacji dzieci i młodzieży wskazuje na ich niską samoocenę, niedojrzałość emocjonalną i społeczną. Większość z nich przejawiała zachowania agresywne. W wyniku braku właściwej opieki ze strony rodziców (niewydolnych wychowawczo i nadużywających alkoholu) dzieci te uczestniczą w dysfunkcyjnej grupie rówieśniczej, są podatne na złe wpływy, uzależnienia oraz bywają spostrzegani przez otoczenie jako niedostosowane społecznie. Większość z nich doświadczyła agresji ze strony rodziców, starszego rodzeństwa, kolegów i innych osób. Były krzywdzone psychicznie, niektóre fizycznie i same stosują przemoc oraz agresję w kontaktach koleżeńskich wobec rodzeństwa, czy wobec osób dorosłych. Mają zaburzone relacje z rówieśnikami i osobami z najbliższego otoczenia, źle funkcjonują w środowisku szkolnym.

Celem funkcjonowania świetlicy, z programem socjoterapeutycznym jest przekazanie wiedzy na temat radzenia sobie z trudnościami emocjonalnymi, agresją. Uczestnicy zajęć będą poznawać źródła zachowań agresywnych oraz mechanizmy ich powstawania a także z pomocą kadry uświadamiać sobie swoje słabości i mocne strony. Ponadto, poprzez sesje i treningi zmierzać się będzie do pokazywania zachowań nieagresywnych, oraz sposobów rozwiązywania konfliktów. Specjalistyczny program zajęć oparty jest na sprawdzonych wzorach wychowawczych, stosowanych na przykład w szkole i otoczeniu najbliższej rodziny. Uczestnicy zajęć dowiedzą się co to jest asertywność i empatia, a także poznają przykłady zachowań poprawnych i wzorcowych w różnych trudnych sytuacjach, które pozwolą im sprawniej funkcjonować społecznie i radzić sobie z różnorodnymi problemami. Działania w programie ukierunkowane zostały na eliminowanie i zmniejszanie zaburzeń zachowania u dzieci i młodzieży poprzez specjalistyczną pomoc dzieciom i młodzieży z problemami, zaniedbanymi wychowawczo i dydaktycznie. Socjoterapia przyczyni się do minimalizowania negatywnych skutków borykania się dzieci i młodzieży z problemami żywymi.

Podczas realizacji programu zapewnione zostaje miejsce spędzania czasu wolnego, specjalistyczna opieka, dożywianie, dbanie o higienę, pomoc w udostępnianiu materiałów do zajęć szkolnych, pomoc odzieżowa i inne

Każdy uczestnik zajęć socjoterapeutycznych zostaje zdiagnozowany na podstawie rozmowy z rodzicami, pedagogiem szkolnym, wychowawcą czy ewentualnie opinii psychologicznej oraz pedagogicznej. Socjoterapeuta opracuje zalecenia w zakresie nauki nowych zachowań, odreagowań emocjonalnych i zmianie sądów poznawczych w każdym obszarze funkcjonowania dziecka.

Formy i metody zajęć:

- drama, metoda skojarzeń, burza mózgów,
- medytacja i wizualizacja,
- zabawy i ćwiczenia relaksacyjne,
- mapa mentalna,
- ekspresja słowno – plastyczna – ruchowa,
- wykorzystanie metody Jacobsona, Weroniki Sherbone,
- bajkoterapia, pantomima,
- słuchanie muzyki relaksacyjnej, ćwiczenia – ruch kreatywny i zabawy przy muzyce,

- rozmowy i dyskusje, treningi interpersonalne,
- arteterapia.

Oczekiwane efekty wychowawcze programu:

- nabycie praktycznych umiejętności interpersonalnych,
- umiejętność przyjmowania negatywnych uczuć i opinii o sobie (krytyki),
- poznanie sposobów spędzania czasu wolnego w sposób akceptowany społecznie bez używek i agresji,
- wyrabianie koleżeństwa i szacunku wobec innych,
- poznanie i przyswajanie sobie „dobrych rad” dotyczących rozładowania przykrych emocji,
- poznanie znaczenia słów agresja, przemoc, grubiaństwo, akceptacja, tolerancja, empatia,
- poznanie sposobów wyrażania własnych negatywnych uczuć bez gniewu, ataku, bądź odwetu,
- ograniczenie agresji i wulgaryzmów w kontaktach rówieśniczych,
- wpajanie pozytywnych zasad dobrego wychowania i współpracy w grupie,

Przykłady bloków tematycznych	
<i>Ja – rówieśnicy</i>	1. Integracja grupy – jesteśmy razem tu i teraz. 2. Chcę być dobrym kolegą/dobrą koleżanką. 3. Od koleżeństwa do przyjaźni. 4. Porozumiewamy się – uczymy się rozwiązywać sytuacje konfliktowe.
<i>Ja - dorośli</i>	1. Słucham i słyszę innych. 2. Ja w szkole. 3. Ja – nauczyciel. 4. Moja rola w rodzinie. 5. Moi najbliżsi. 6. Rodzina – sytuacje trudne w mojej rodzinie. 7. Etapy rozwiązywania konfliktów. 8. Autorytety w moim życiu.
<i>Ja- ja</i>	1. To właśnie ja. 2. Jestem ważny. 3. Jak poznawać sobą w dzisiejszym świecie? 4. Czerpie radość z życia. 5. Jak radzić sobie z uczuciami? 6. Moja złość. 7. Dlaczego się wstydzimy 8. Radze sobie ze stresem. 9. Wartości w moim życiu. 10. Sprawy dla których warto żyć. 11. Wędrując ku dorosłości.
<i>Ja – zadanie</i>	1. Trudne sytuacje. 2. Środki uzależniające. 3. Dbam o swoje zdrowie – odmawiam. 4. Wyrażam siebie w działaniach twórczych. 5. Wierzę w soje możliwości. 6. Przemoc i agresja – co zamiast? 7. Radzę sobie ze stresem.
Ewaluacja:	1. Mini ankieta: Co tobie najbardziej podobało się w zajęciach? Co było dla ciebie najważniejsze? Czego się o sobie nowego dowiedziałeś? O czym trudno było tobie rozmawiać? i inne; 2. Kwestionariusz wywiadu, 3. Tekst zdań niedokończonych, 4. Ćwiczenia „Tarcza strzelecka”.

Ponadto oferta usług świadczonych w świetlicy obejmuje:

1. Opiekę wychowawczą w czasie wolnym, organizowanie czasu wolnego np. zajęcia plastyczne, umuzykalniające, teatralne, sportowe, kulinarne, przyrodnicze, komputerowe;
2. Udzielanie pomocy dydaktycznej dzieciom z niepowodzeniami szkolnymi oraz systematyczna pomoc

- w odrabianiu lekcji;
3. Prowadzenie profilaktyki i promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień;
 4. Rozwijanie i precyzowanie zainteresowań i uzdolnień – praca w zespołach zainteresowań;
 5. Pomoc pedagogiczna i psychologiczna w problemach i kryzysach rodzinnych, szkolnych i rówieśniczych;
 6. Indywidualną pracę z dzieckiem, realizację indywidualnych programów korekcyjno – wychowawczych;
 7. Pracę socjalną z rodzicami dzieci (konsultacje, porady);
 8. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin wychowanków;
 9. Współpracę ze szkołami, ośrodkiem pomocy społecznej, parafią, radą osiedlową, organizacjami pozarządowymi – TPD;
 10. Pomoc socjalną – dożywianie, pomoc rzeczową dla dzieci z rodzin najuboższych, pomoc żywieniową dla rodzin wychowanków

Świetlica zapewnia specjalistyczne wsparcie dzieciom i młodzieży w wieku od 5 do 16 lat. Funkcjonuje w budynku szkoły. Remontu pomieszczeń przeznaczonych na świetlicę dokonali uczniowie zespołu szkół ponadgimnazjalnych, (tzw. budowlanki) pod nadzorem nauczycieli zawodu w ramach praktyk uczniowskich.

W ramach współpracy ze sponsorami (miejscowymi producentami żywności) oraz fundacją, wychowankowie świetlicy objęci są stałym dożywianiem.

Podczas ferii mogą korzystać m.in. z lodowiska, basenu, kina, zajęć artystycznych i sportowych), a w okresie wakacji z półkolonii. W tej świetlicy także przewidziane do zrealizowania są autorskie programy profilaktyczno – wychowawcze np. „Bezpiecznie przez życie”, czy „ Nie palę, nie piję bo nie”.

Realizacja zadań spoczywa na wykwalifikowanej kadrze, którą wspierać będą m.in. w formie staży, absolwenci kierunków pedagogicznych miejscowej uczelni.

KADRA – wskazówki

Organizując formy wsparcia dzieci i rodziny w gminie – *świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub koła zainteresowań* – wskazanym jest dążenie do tworzenia w miarę możliwości stabilnej sytuacji kadrowej.

Dlatego też, promowane będą takie projekty, w których przewiduje się zaangażowanie osób funkcyjnych (kierownik, wychowawca) posiadających wykształcenie o kierunku pedagogika lub polityka społeczna, psychologia, socjologia, lub nauka o rodzinie. Ten wyznacznik odnosi się również w przypadku angażowania osób bezrobotnych na przykład w formie staży dla absolwentów szkół.

Uzupełniającym, dodatkowym działaniem w zakresie organizowania kadry może być angażowanie osób starszych, dysponujących wiedzą, doświadczeniem zawodowym (najlepiej pedagogicznym) oraz wolnym czasem. Ten sposób działania nakierowany jest na tzw. aktywność społeczną seniorów.

Przy naborze i organizacji kadry niezbędnym jest podejmowanie współpracy z powiatowymi urzędami pracy dla tworzenia warunków aktywizacji osób bezrobotnych, szczególnie dysponujących odpowiednim wykształceniem zawodowym. Proces tworzenia kadry należy łączyć z możliwością uruchamiania programów rynku pracy.

FINANSE i KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW

Źródłami finansowania zadań Programu są:

1. Środki finansowe Ministra Pracy i Polityki Społecznej – budżet zadaniowy (część 44. zabezpieczenie społeczne) w kwocie 800 tysięcy zł. z przeznaczeniem na dotacje (dofinansowania) dla projektów, wybieranych w drodze konkursu. Od 2011 r. przyjmuje się zasadę, że jednostkowa kwota dofinansowania wynosi do 40,0 tys. złotych, która jest uzupełnieniem środków finansowych przewidzianych przez Wykonawcę projektu, spełniającego cele Programu.

W ramach kwoty dofinansowania kwalifikowalnymi wydatkami są m. innymi:

- a) koszty wyposażenia ogniska/świetlicy/klubu pomagającego wzbogacić ofertę zajęć programowych (np. sprzęt komputerowy, meble, czasopisma, książki lub gry, sprzęt sportowy, instrumenty muzyczne, aparaty fotograficzne i inne artykuły niezbędne do organizowania zajęć);
- b) koszty organizacji letniego/zimowego wypoczynku podczas wakacji/ferii zimowych, w tym koszty wyjazdów o charakterze edukacyjno – wypoczynkowym w formie tzw. „zielonych szkół z udziałem rodziców i innych członków rodzin dzieci korzystających z zajęć;
- c) koszty organizacji dla dzieci i rodziców imprez edukacyjno-kulturalnych, w tym takich jak: wyjścia do muzeum, kina, teatru lub imprez kulturalno-sportowych,
- d) koszty organizacji dodatkowych posiłków dla dzieci uczestniczących w zajęciach,

Dotacje mogą być wydatkowane w okresie realizacji projektu, czyli od dnia podpisania umowy do dnia 31 grudnia każdego roku, w którym projekt przyjęty został do wykonania.

Przyznane środki w formie dotacji nie mogą być przeznaczone na:

- a) spłatę zaległych zobowiązań finansowych, wynikających z bieżącej, statutowej działalności wykonawcy projektu;
- b) pokrywanie bieżących kosztów funkcjonowania wykonawcy projektu (w tym: czynsz, energia elektryczna, opłaty telefoniczne, wynagrodzenia i pochodne składniki od nich),
- c) zakup nieruchomości oraz koszty robót budowlano-montażowych lub innych prac adaptacyjnych nie związanych z realizacją projektu;
- d) inne wydatki nie związane bez - i pośrednio z realizacją projektu (np. wynagrodzenia dla kadry wykonawcy projektu, np. wychowawcy, instruktorzy itp.).

2. Środki finansowe Samorządu Terytorialnego (Województw, Powiatów i Gmin) – na które składają się środki pochodzące z:

1) wojewódzkich programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – tworzone z części opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, na podstawie przepisów ustawy z 28 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 07 Nr 70, poz.473 z późn. zm.);

2) udzielanej pomocy finansowej między gminami „bogatszymi” a gminami niemogącymi własnymi siłami uruchomić świetlice (głównie gminy wiejskie), poprzez wykorzystanie możliwości udzielania dotacji innym jednostkom samorządu terytorialnego na dofinansowanie realizowanych przez nie zadań, podstawa prawna: art. 47 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U.10 Nr 20, poz. 526 z późn. zm.).

3. Środki finansowe Funduszu Pracy - w zakresie uruchamiania programów rynku pracy – staże, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne i inne formy zatrudnienia subsydiowanego dla bezrobotnych.

4. Inne środki finansowe – to środki pozyskane od sponsorów i darczyńców.

Podmioty uprawnione i organizacje pozarządowe przystępujące do realizacji zadań w Programie muszą posiadać własne wkłady w swoje przedsięwzięcie.

FORMUŁA REALIZACYJNA PROGRAMU – KONKURS OFERT

Procedura wyboru projektów w danym roku realizacyjnym będzie miała charakter 2-wu etapowego konkursu, w wyniku którego Minister Pracy i Polityki Społecznej będzie wspierał finansowo najbardziej efektywne lokalne inicjatywy, przy założeniu jednostkowej dotacji do 40,0 tys zł.

Tryb i sposób przeprowadzenia procedury konkursu oparty będzie o przepisy ustawy z 24 kwietnia 2003 r., o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.03 Nr 96, poz.873 z późn. zm.), w tym z uwzględnieniem zmian wprowadzonych od marca 2010 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 28, poz. 146).

1. Podmioty składające oferty:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej samorządu gminnego, tj. ośrodki pomocy społecznej,

- organizacje pozarządowe, których celem statutowego działania jest obszar pomocy społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, aktywizacja i usługi reintegracji społeczno-zawodowej,
- podmioty wyszczególnione w art. 3 ust 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, działających na obszarze gmin, w których występuje wysoki poziom natężenia problemów społecznych wśród dzieci i młodzieży (głównie: osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych, spółdzielnie socjalne).

2. Formularze ofert, umowy i sprawozdania:

Oferty konkursowe winny być składane na formularzach obowiązujących zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2005 r. w sprawie wzoru oferty realizacji zadania publicznego, ramowego wzoru umowy o wykonanie zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania (Dz. U. z 2005r., Nr 264, poz. 2207).

W przypadku zmiany zasad stosowania wzorów oferty, umowy oraz sprawozdania, nowe formularze tych dokumentów obowiązywać będą w następnym roku kalendarzowym po ogłoszeniu takich zmian.

Dodatkowymi elementami dokumentacji oferty będą:

- oświadczenie o współpracy z powiatowym urzędem pracy;
- oświadczenie o otrzymaniu działalności wybranej organizacyjnej formy wsparcia dziecka i rodziny (ogniska/świątlicy/klubu) co najmniej przez 12 m-cy licząc od dnia zawarcia umowy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej na przyznane dofinansowanie.

3. Wybór konkursowy:

Każdego roku Minister Pracy i Polityki Społecznej będzie ogłaszał konkursu:

- a) na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej www.mpips.gov.pl,
- b) na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej,
- c) w siedzibie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – 00-513 Warszawa, Nowogrodzka 1/3/5, - tablica ogłoszeń.

Komisja Konkursowa ds. Oceny Ofert (dalej: Komisja) będzie co roku powoływana przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej a jej skład osobowy będzie podawany do wiadomości publicznej. W pracach Komisji Konkursowych będą uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej oraz organizacji III sektora, którzy wyrazili chęć współpracy (lista tych osób została ogłoszona na stronie internetowej MPiPS w grudniu 2010 r.).

Wyniki konkursu ofert będą zamieszczane na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Biuletynu Informacji Publicznej, a także na tablicy ogłoszeń w siedzibie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

4. Etapy konkursu:

Procedura konkursowa przewiduje dwa etapy prac organizacyjnych:

I etap – ETAP REGIONALNY - obejmuje:

- zgłoszenie ofert z danego województwa do właściwego Marszałka Województwa lub Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w celu dokonania oceny formalnej oraz wstępnej oceny merytorycznej, a także przygotowanie wojewódzkich rekomendacji – wstępna kwalifikacja do grup ocen,
- przekazanie wstępnie zakwalifikowanych ofert do Komisji Konkursowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wg. klasyfikacji grupowej (grupa ocen) wraz z dokumentacją.

II etap – ETAP CENTRALNY obejmuje:

- rejestrację zakwalifikowanych ofert w etapie regionalnym,
- ostateczną ocenę ofert przez Komisję Konkursową,
- rekomendowanie Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej najefektywniejszych ofert,
- ogłoszenie wyników konkursu oraz zawarcie umów.

5. Kryteria ocen ofert – klasyfikacja grup ofert:

- **Kryterium nr 1: *formalne - właściwe przygotowanie dokumentacji oferty*** – czyli zastosowanie odpowiednich wzorów formularzy, kompletność dokumentacji oferty, poprawność sporządzenia oferty. Propozycja oceny punktowej: 0-1 pkt.
- **Kryterium nr 2: *merytoryczny rodzaj przedsięwzięcia ofertowego*** – ocena przydatności wybranego przedsięwzięcia z punktu widzenia lokalnej i regionalnej polityki społecznej:
 - a) utworzenie nowej formy wsparcia dziecka i rodziny oraz program zajęć,
 - b) rozszerzenie dotychczasowego programu zajęć, np: elementy socjoterapii, zajęcia edukacyjno-integracyjnym z udziałem rodziców i pozostałych członków rodzin,
 - c) podtrzymanie, odtwarzanie lub zwiększenie „zdolności usług i zajęć” istniejącej organizacyjnej formy wsparcia dzieci i młodzieży w gminie, w tym poprzez przeprowadzenie prac remontowo – adaptacyjnych, jako elementu gminnego programu aktywizacji społeczno-zawodowej.

Propozycja oceny punktowej: 0-3 pkt.

- **Kryterium nr 3: zakres programu zajęć z dziećmi i młodzieżą** – ocena propozycji programowych proponowanych dla dzieci i młodzieży, w tym liczba uczestników, rodzaj pomocy i wsparcia, w tym uwzględnienie działań socjoterapeutycznych, a także propozycja zajęć z udziałem rodziców. Propozycja oceny punktowej: 0-3 pkt.
- **Kryterium nr 4: zakres deklaratywnej współpracy z powiatowym urzędem pracy** – ocena wyboru rodzaju współpracy, w tym tworzenie miejsc pracy, stażu, lub organizacja programów prac społecznie użytecznych lub innej formy aktywizacji (np. wolontariat). Propozycja oceny punktowej: 0-3 pkt.

Klasyfikacja ofert wg. grup ocen:

Grupa klasyfikacyjna	Liczba punktów
Grupa A – oferty bardzo dobre	9 - 10
Grupa B – oferty przeciętne	7 - 8
Grupa C – oferty słabe	5 – 6
Grupa D – oferty nie spełniające celów programu	1 - 4

NADZÓR i MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Nadzór nad realizacją Programu jest prowadzony przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, który będzie współpracował z Biurem Budżetu i Finansów, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w zakresie przestrzegania zasad gospodarowania środkami publicznymi oraz z Biurem Kontroli Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w zakresie stopnia oceny realizacji umów, jakie zawarte będą przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej z wybranymi w otwartym konkursie ofert podmiotami. Nadzór bezpośredni nad realizacją zadań Programu w województwach, sprawują właściwi marszałkowie województw (Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej w Urzędach Marszałkowskich.)

Każdego roku przygotowywane będzie zbiorcze sprawozdanie z realizacji Programu.

Opracowanie:

Wydział Aktywnych Form Pomocy
Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej